

Autortiesības un blakustiesības

Publicēts: 12.11.2020.

Kas ir autortiesības?

Autortiesības aizsargā autora radošās darbības rezultātā radītus darbus.

Autortiesības ir autora tiesības noteikt, vai, kādā veidā un par kādu atlīdzību citas personas ir tiesīgas izmantot viņa radītos literāros, vizuālās mākslas, muzikālos u.tml. darbus. Autortiesības aptver dažādu saturu - grāmatas, mūziku, filmas, lugas, gleznas, skulptūras, fotogrāfijas, būves, ģeogrāfiskās kartes, datorprogrammas, datubāzes un citus darbus.

Autortiesības aptver gan tiesības uz darbu ekonomiskā izmantojuma kontroli (mantiskās tiesības), gan uz īpašās personiskās saiknes ar darbu aizsardzību (personiskās tiesības).

Autora personiskās tiesības ir, piemēram, tiesības uz autora vārda norādīšanu, izlemšanu vai darbu padarīt pieejamu sabiedrībai, uz sava darba negrozāmību u.c. Autora mantiskās tiesības ir, piemēram, tiesības atļaut vai aizliegt darbu kopēšanu, publisku izpildīšanu, izplatīšanu, ievietošanu internetā un pārveidošanu.

Kas ir blakustiesības?

Blakustiesības pieder izpildītājiem (piemēram, dziedātājiem, dejotājiem un aktieriem), fonogrammu producentiem, filmu producentiem un raidorganizācijām. Blakustiesības aizsargā šo personu darbības rezultātus - izpildījumus, fonogrammas (skaņu ierakstus), filmas un raidījumus.

Vai darbs ir jāreģistrē, lai iegūtu autortiesību aizsardzību?

Autortiesību iegūšanai darbs nav jāreģistrē, kā arī nav jāievēro jebkādas citas formalitātes, piemēram, autortiesību zīmes

izmantošana. Tās tiek iegūtas automātiski, tiklīdz darbs ir radīts, neatkarīgi no tā, vai tas ir pabeigts.

Cik ilgi darbs tiek aizsargāts?

Autora darbs tiek aizsargāts visu autora dzīves laiku un 70 gadus pēc viņa nāves. Pēc šī termiņa beigām darbu var brīvi izmantot, ievērojot autora tiesības uz vārdu un darba neaizskaramību.

Izpildītāju tiesības ir spēkā 50 gadus pēc pirmā izpildījuma, filmu un fonogrammu producentu tiesības – 50 gadus pēc tam, kad izdarīta fiksācija, raidorganizāciju tiesības – 50 gadus pēc raidījuma pirmās pārraides^[1].

---

[1] Ja fonogramma ir likumīgi publicēta vai publiskota, izpildītāju un fonogrammu producentu tiesību aizsardzības termiņš ir 70 gadi.

Kā likumīgi izmantot autora darbu?

Lai izmantotu ar autortiesībām aizsargātu darbu, izmantotājam attiecībā uz katru darba izmantošanas veidu un katru darba izmantošanas reizi jāsaņem atļauja. To var izdarīt:

Noslēdzot individuālus līgumus ar autoru.

Noslēdzot licences līgumus ar kolektīvā pārvaldījuma organizācijām (piemēram, [AKKA/LAA](#)).

Uz Autortiesību likumā noteikto autortiesību ierobežojumu pamata (AL [18. – 35.pants](#))

Vai man var būt nepatīkšanas autortiesību vai blakustiesību pārkāpšanas dēļ?

Par autortiesību un blakustiesību pārkāpšanu ir paredzēta civiltiesiskā, administratīvā un būtiska kaitējuma nodarīšanas gadījumā – arī krimināltiesiskā atbildība. Līdz ar to pārkāpējam var uzlikt sodu, konfiscējot pārkāpuma objektus un to nesējus, kā arī pienākumu atlīdzināt tiesību īpašniekam radušos zaudējumus un kompensēt morālo kaitējumu.

Kas Latvijā atbild par autortiesību un blakustiesību jomu?

Latvijā autortiesību un blakustiesību joma ir [Kultūras ministrijas](#) kompetencē.

Par autortiesību un blakustiesību praktisko aizsardzību Latvijā ir atbildīga Iekšlietu ministrija, galvenokārt Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes 4.nodaļa ([Kibernoziegumu apkarošana un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība](#)).

Autori un blakustiesību īpašnieki savu mantisko tiesību aizsardzību var īstenot paši vai, piemēram, ar kolektīvā pārvaldījuma organizāciju, starpniecību.

Kultūras ministrija ir izsniegusi atļaujas šādām kolektīvā pārvaldījuma organizācijām:

[Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/ Latvijas Autoru apvienība \(AKKA/LAA\)](#) - biedrība, kas pārstāv dažādus Latvijas un ārvalstu autorus.

[Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība \(LaIPA\)](#) ir biedrība, kas pārstāv Latvijas un ārvalstu izpildītājus un fonogrammu producentus.

[LATREPRO](#) ir biedrība, kas pārstāv Latvijas autorus un izdevējus, kuri saskaņā ar Autortiesību likuma 35.pantu ir tiesīgi saņemt atlīdzību par reprogrāfisko reproducēšanu personiskai lietošanai.

[Latvijas Kinoproducentu asociācija \(LKPA\)](#) ir biedrība, kas īstenot filmu producentu mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu attiecībā uz reproducēšanu personiskām vajadzībām.

[Latvijas Profesionālo aktieru apvienība \(LaPAA\)](#) biedrība, kas pārstāv Latvijas aktierus.

[Atbalss](#) ir biedrība, kas pārstāv Latvijas erotisko un pornogrāfisko filmu producentus, kā arī Eiropas lielāko erotisko un pornogrāfisko mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju „GÜFA”.

[Māksla. Autortiesības. Kultūrizglītība](#). (M.A.K.) ir biedrība, kas pārstāv vizuālās mākslas autorus.

Autortiesību un blakustiesību pārvaldībā un aizsardzībā ir iesaistītās arī citas valsts institūcijas, kā arī nevalstiskās un starptautiskās organizācijas, piemēram, [biedrība "Par legālu saturu"](#), Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācija (WIPO) un Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novēršanas centrs.

Kā zināt, vai saturs tiešsaistē tiek piedāvāts legāli?

Legāla satura meklēšana tiešsaistē var būt sarežģīta. Daudzas mājaslapas, kurās ievietots nelegāls saturs, izskatās ļoti līdzīgas legālajām mājaslapām, lai maldinātu lietotāju. Lai palīdzētu patērētājiem meklēt legālu digitālo saturu, Kultūras ministrija ir izveidojusi portālu [Nem droši!](#), kurā var atrast mājaslapas, kuras legāli tiešsaistē piedāvā digitālo saturu (mūziku, filmas un TV, e-grāmatas, videospēles un sporta pārraides) Latvijā.

[Nem droši!](#) ir iespējams meklēt legālu digitālo saturu Latvijā.

Kontaktinformācija

Kultūras ministrijas Autortiesību nodaļa

☎ Ilona Pētersone, Autortiesību nodaļas vadītāja, e-pasts Ilona.Petersone@km.gov.lv tālr. [+371 67330240](tel:+37167330240)

Linda Zommere, Autortiesību nodaļas vecākā juriskonsulte, e-pasts Linda.Zommere@km.gov.lv, tālr. [+371 67330211](tel:+37167330211)

[Biežāk uzdotie jautājumi par autortiesībām](#)

<https://www.lrpv.gov.lv/lv/autortiesibas-un-blakustiesibas>